

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНИВ СР

р. XVIII

ч. 29 – 32

6. августа 2008
ціна 6,- Ск

• Село Кленова 27. юла 2008 ославило 460 років од першого писменного запису о нїм, а з того приводу (зліва) староста Душан Гірча привітає честных гостей – проф. МУДр. Юрія Штеня, к. н. зо женов Янков, доц. МУДр. Михала Штеня, к. н. зо женов Анёв, як і ПгДр. Яна Юду, к. н. Споминаны трёме хлопци были оцінены і честным обчанством того села а потім ведно з далшыма навіщівниками святя в добрій наладі попозерали выступліня і домашній фолклорной группы Кленовчанка.

Повны колосы ся долов гнули (Із святя 460. річницї першого писменного спомину о Кленовї)

Уж є то так. Нашы русиньскы села чім дале тым веце притягають увагу шырокой громады і стають ся знамыма вдяка визначным подїям, які ся там одбыли, памяткам ці особностям, які тоты села роблять знамыма, але і славныма. Чей не є такого русиньского села, де бы сьме ся із споминаных причін не могли заставити.

На тот раз сьме зашли до Кленовой, Сниньского окресу, до села, де жыє вышє 500 людей, але має свою богату історію минулости і сучасности. Знаме є нелем тым, же ту колись діяв русиньскый літерат, священик **Александр Митрак**, але в сучасности село прославили такы особности, як визначны докторе, **братя Штенёвы – Михал і Юрко**, дипломат і літератор **Іван Юда** і іншы. Окрем того, Кленова того року славила свій юбілей – **460 років од першого писменного спомину**. Ославити тоту подію, стрїтити ся з визначными людьми із села і околиці, дати почливість тым, які село підпорує, вирішив ведно із сільським заступительством староста села Кленова **Душан ГІРЧА**, який ся вхопив за зорганізованя такого визначного дня. Наїсто то не было легко, але хто быв 27. юла 2008 року в Кленовї, кідь по тыждні великой зливы вышло прекрасне сонце і благодатно теплоло своїма лучами нелем хотарь Кленовой, але і серця вшыткых, котры брали участь на славностях села, наїсто нам дасть за правду, же то была достойна і выдарена акція, на котру Кленовчане так скоро не забудуть. А Душанови Гірчови припишуть єдно велике плус.

Дополудня православны і грекокатолицькы вірници ся помолили в своїх церквоках, позад чого на сільським урядї одбыла ся славностна церемонія приятя за честных обчанів села Кленова родаків із села – ПгДр. Яна Юду, к. н., доц. МУДр. Михала Штеня, к. н., проф. МУДр. Юрка Штеня, к. н. За вшыткых ся по русиньскы подяковав славный неврожїург Юрко Штенё, який підкреслив, же нігда не забуває, скады є і з якого роду. Честне обчанство го дуже тішиє, але завязує вшыткых трёх. Подяковав сільскому уряду за таку честь, своїм родїчам і вшыткым, хто їх підпоровав при здобываню животного ціля. Дяковны писма і памятны плакеты были удїлены **отцям духовным Янову Білоруському, Любомирови Карафови, предностови Обводного уряу в Гуменнім, Др. Василёви Гавулови і председови ЗМОС-у сниньского регіону Йозефови Гайдошови**.

Пообідні години належали вшыткым: гостям, позерателям, участникам культурного програму, людем з дому і з околитых сел. Вшыткы ся пересунули перед основну школу, на природный амфітеатер, де могли позерати програм, зайти собі попід станкы, закутити смачну кобасу, выпити доброго пива. Поки ся так стало, на сцену вышла фолклорна група Кленовчанка і заспівала вступну пісню. На то модераторка **Марія Магурова** привітала старосту села Душана Гірчу, який в короткости росповів о історії і сучасности села Кленова. На то передав дяковны писма і памятны плакеты директорови Пряшівського самосправного краю і посланцёви НР СР **Інж. Станіславови Кубанекови, посланцёви НР СР Мгр. Мхалови Лукишови, Владимірови Противнякови, председови Русиньской оброды на Словенську, за Івана Лабу, председу Союзу Русинів-Українців оцініня перевезя Михайло Іванцё, председа регіональной рады СРУС, Василёви Демкови, председови здружїня Родаці і ін.**

В богатім культурнім програмі выступили знамы колектївы, як **Хемлон, Дукал, Кленовчанка, тріо Магуровых, Дуга, Ублянка з Марїёв Чокыиновов, дуо Петрашовских і співачка Ядранка Гандловска**.

Село Кленова ся в тот день веселило, гостило, (о гостинность ся прикладно старали працювничкы школы), озывали ся співы, а нам ся на час подарило стрїтити з братами Штенёвыми і поговорити. Тыж то было про нас свято, бо коли є така можливість? До Братіславы за нима йти – далеко. Председа Здружїня інтелігенції Русинів Словакії **Михал Штенё** із чувством говорив о своїм дітстві, о добрых родїчах, які їм дали і тото послїдне, о тім, як по смерти матери прихилили з женов Аннов брата Юрка в Братіславі до інтернатной квартири. Не мож ся не вертати там, де ся чоловік народив. А Юрко? Тот майстер скалпелу, який ся дістає до найвекших закутин людського мозгу, што оперовав Ража, Ветешку, Чобея, але і дївча з Ублї, говорив о тім, як за ним ходять ёго краєне і як ся ку ним приговорює по русиньскы і поступно здобываєть їх довіру. Ходить по світї, чїтать лекції, роздає свій ум і радо помагать своїм людем. Визначны то люде із Кленовой, як і Ян Юда, з яким плануєме зробити бісїду. Своім мозгом, талантом, способностями обсягли світовы обшары медицины, науки, дипломатії. А справують ся скромно, достойно, з покоров ку жытову. Ненадарьмо ся гварить, же повный колос ся долов хылить... Што ся не дасть о кождім повісти. І таке познана было підтверджінем хосенности святчного дня в Кленовї, який в тот юловый день ся барз подарив. Староста села Душан Гірча має в резерві уж далшы планы, які тыж будуть приемным несподіванём.

Марія МАЛЬЦОВСКА, фоткы: Наталка Мальцовска

75 років од одкрытя памятника Будителёви

Културны народы світа з великов почилиствёв ся односять к своїм културно-національным особностям. Братський словенський народ, з котрым в єднім штатї доведна жыють і Русины, мають Людовіта Штура. Русины на Словакії за найвекшого свого будителя поважують **Александра Духновіча (24. 4. 1803 – 30. 3. 1865)**. Своім великанам, жебы їх звічнити, народы ставляли і ставляють памятники.

Русины уж по роспадї Австро-угорьской монархії і възнику першой ЧСР ся старали на честь нашого визначного будителя поставити достойный памятник. З істочників знаме, же ідея збудованя памятника А. Духновічови в історичнім центрї Русинів – в Пряшові зродила ся на початку 1922 року, але общім народным рухом ся стала аж тогды, кідь **Др. Іван Кізак**, тогдышній професор Грекокатолицькой руськой учителььской препарандії, **Др. Сімеон Смандрай**, прелат і великий меценаш русиньской культуры,

Федор Дуфанець і іншы русиньскы патріоты взяли ся за діло із свіжов енергіов. І так ідея і желаны планы збудовати памятник стали ся народным і общім русиньським рухом. На вypoвнїня тых желань і планів были потрібны грошы і одповідный умелець-скульптор, а тыж было треба зробити пропозиції на памятник. Русиньска громада в тых міджівойиновых часах з великов радостёв привітала справу о тім, же приправный выбор на будованя памятника в р. 1932 підписав договор з прязьков, в културных русиньских кругах знамов скульпторков, пані **Еленов Мандічовов**, родженов **Шіналёвов**. Она уж тогды мала за собов створену бусту А. Добрянського в р. 1928 в Михаловцях і робила монументалны работы, портреты і скульптуры з народнов русиньсков тематиков на території тогдышней Підкарпатьской Руси. Подля споминаного договору в юні 1933 року памятник А. Духновічови уж мав стояти в Пряшові на тогдышній Площі леґіонарів, перед буювов Грекокатолицькой богословьской семінарії, а мав то быти брон-

зовый памятник. Скульпторка представила пару пропозицій на памятник, але наконець тогдышня русиньска громада прияла тоту пропозицію, котра ся стала реалностёв в конечній управі. Макета того проєкту была публікована і в тогдышніх новинках *Русское слово*, котры выдавала Пряшівска грекокатолицька епархія. Окрем макеты, в тых новинках находила ся і рубрика *Дары на памятник А. Духновіча*. І так зо сторінок тых новинок ся можеме дізнати мена тых добродителів, котры дали грошы на памятник. Русины з нетерпезливостёв чекали на тот великий день, на святочне отворїня памятника. Вшыткы тогды, подля добовой пресы, высловлєвали обдив у тім дусї, же бідный русиньський народ доказав незломну вірность, любов к будителёви, к авторови ёго наймилшого стишка *Я Русин был...*

З приводу 75-річного юбілею од отворїня Памятника Александрови Духновічови в Пряшові і 205. народенин того нашого будителя вжйїме ся до атмосфєры тых святочных незабытых про Русинів днів. Свято отворїня памятника ся одбыло в рамках *Днів руськой культуры 10. і 11. юна 1933*. Тот датум ся став традичным в організованю Днів руськой культуры. Організовали їх тогдышні чїталні при Руськым културно-освітнім обществі А. Духновіча при Руськым домі в Пряшові. Таки Дні руськой

культуры ся одбыли в Міджілабірцях, Тополї, Чірчу, Сабинові і інде. Послїдніраз їх організовало общество в р. 1947 в Строківі, на яких взяв участь зо шыроков громадov і помічний грекокатолицький єпіскоп **Василь Гопко** і **Др. Сімеон Смандрай**, прелат і председа Руського клубу і Общества А. Духновіча в Пряшові. На трїбуні, коло котрой переходили манїфестуючі Русины, стояли і тогдышні представителі русиньского руху: **Василь Караман**, **Василь Капішовський**. Почас тых Днів руськой культуры были оцінены успіхы, котры досягли Русины в области культуры, освіти, шкoлства почас років, тішыли ся, же поминула страшна война, а вірили, же далшы рокы про Русинів принесуть іщі векшый успїх в націоналнім жывоті.

Дні руськой культуры ся зачали 11. юна 1933 року. До Пряшова ся зышло много русиньского народа на возах, влаками, автами. Были то люде з Чірча, Ястрабя, Києва, Орлова при Плавчі, з Комлошы (Хмелёвой), Камонкы і з іншых наших сел і містечок. Преса тогды писала, же коло 110 людей пришло з Міджілаборець в народных кроях на челї із своїма учителями **В. Коленком** і **Йосифом Подгаєцькым**. Пришли і гості з Підкарпатьской Руси, з Ужгороду, Невіцького, Хуста, Мукачева, Чинадієва і з іншых сел і міст. Місто Пряшів было в повній парадї.

(Закінчіня на 3. стор.)

• Перед Памятником Александра Духновіча, котрый славить 75 років од свого святочного отворїня, часто ся фотографують Русины і русиньскы делеґації. Так тому было і 5. юна 2003 року з участниками 7. Світового конгресу Русинів у Пряшові (на фотції).

ОЗНАМІНЯ

Ознамуєме вшыткым абсолвєнтам середніх школ, котры в сучасности все іщі вирішують о тім, де і што їти штудувати, же **до 25. августа 2008 мають можливість в другім колї вступных экзаменів ся пригoлосити на штудіум учителььства русиньского языка і літературы в комбїнації з анґліцькым языком і літературов на Факулті гуманітнх і природных наук Пряшівьской універзїты в Пряшові**. Вшыткы інформації суть на веб-сторінках: www.unipo.sk – під Факултов гуманітнх і природных наук ПУ, або прямо на сторінці споминаной факульты www.fhpv.unipo.sk, респ. на штудійнім одділїню факульты у пані **Інж. Я. Клещовой** на тел. **ч. 051/ 7570620**. Далшы інформації мож роздобыти тыж на Інштїтуті русиньского языка і культуры ПУ у пані **ПгДр. А. Плїшковой, ПгД., тел. ч. 0907 629 127.** -р-

• Точно 1. августа 2008 вышла перша книжка нашої юбілантки, знамой народної поеткы і культурно-освітної працівниці – Марії Гірової із Снини, родачкы з Руського. Є то зборник поезій під назвов Родне гніздо, котрый выдала наша організація. З того приводу малый колектів працівників і сполупрацівників редакції привітав 6. августа 2008 у редакції Русина і Народных новинок авторку (пята зліва) і передав ей букету квіток і першы екземпларі нової книжки. Загратуловати ей пришли: (зліва) Г. Бескид, П. Крайняк, А. Седлачкова, языкова редакторка публікації А. Плішкова, Д. Крішко, ей муж Антон, літературна редакторка М. Мальцовска і відповідний редактор А. Зозуляк. Потім наслідувала мала автографіада.

Фоткы: А. З. і А. Гіра

Молодой шістдесятник – Юрко Харітун

Многы го познають як зберателя русиньского фоклору, другы як русиньского поета, далшы як учителя і культурно-освітного працівника, іншы і як председа Сполку Русинів Спіша, не мож забути, же він і музикант. Доведна – то наш Юрко-юбілант в єдній особі.

Народив ся 17. юла 1948 року в Остружніці, Сниньского окресу, де пережив і красне дитинство. Основну школу виходив в Остружніці а потім в Старині а середню скінчив у Снині, де

уж тогды зачав писати стишки і учив ся грати на гуслях в музичній школі. Потім пішов студувати до Пряшова на педагогічну факулту а по скінченню високошкільських студій од 1970 зачав учити в Основній школі у Лендаку, Попрадського окресу. Главню почас середнєшкільських студій зачав записувати русиньський фолклор: народны співанкы, дитський фолклор, пословиці, приповідкы... і творити поезію, што го тримле доднесь, кідь на плечах уж мать шість хрестиків.

Потім про нього і його родину настав жалостный час, бо із родной Остружніці в першій половині 80-ых років минулого стороча требало ся выстїговати про ставбу стариньской гати. Тот момент, як і спомины на родне село, ся потім обявляють в не єдній його поезії, кідь він уж жив із своїма родичами, женов і дітми аж у далеком Кежмарку, одкы походить його жена:

„Нераз жалі сердце стиснуть,
слызы в очах ся заблещутъ.
В місті тісно
і в тых мурах,
чоловік бы їх аж збуряв.
Мати крыла як у орла,
літав бы я понад села.
Лемже вода над селами,
впали церкви із крижами (...)
А в преградї над Стружницѣв
плаче в воді блідый місяць.“

Тяжко му было в чуждїм світї, яким про нього був Кежмарок, але поступно собі звык, но до родной Остружніці все мыслями залїтав, як орел. За родным барз тужив, але Русинів нашов і ту, на Спішу, в самім Кежмарку і його околиці, так і заложив про них Сполук Русинів Спіша, котрый там розвивать своє діяльність уж вісем років і

каждорічно організує свою найвекшу акцію – Стрічу родаків із сел благовской долины, із котрой тыж ся Русины мусили выстїговати про створіння ту воєньского пасма Яворина. Якось то Русинів із многих кутиків выганяють... Але они векшынов ся не дадут зломити, тримлють ся свого і в чуждїх селах і містах, о чім свідчить і його організаційов каждыйорічно приправлєваний Русиньський бал у Великій Ломніці.

Юрко як довгорічний збератель русиньского фоклору выдав зборник співанок під назвов Краю мій рідный, в котрім суть тексты записаны із сел стариньской долины, потім книжкы Ластівочки прилетіли, Спи дітино, спи. Пізніше му вышов зборник поезій Гуслі з явора (Пряшів, 1995), котрым ся навсе записав до аналіз русиньской поезії. Его поезія ся дістала до зборників Муза спід Карпат (Пряшів, 1996), Ziemia otulona wiersem (Piwniczna Zdrój, 2007) і ншых. В посліднім з них мать по русиньскы поезію Мій край, котра є перетлумачена і до польского языка. З нєй не мож не зацітовати такы рядкы:

„Є такий край
де поеты слова збераютъ
як діти малины (...)
Є такий край
выше Снины
де часом зайдю
поплакати і я
Дай руку мені
заведу тя там
де села стояли
і церьковці святы
на гору Газдорань
бо лем з нєй чути
потічок Гаєрань (...).“

Желае нашому молодому шістдесятнику, жебы нам подаровав іщі многы прекрасны віршованы рядкы, котры заговорять до наших сердець. Жебы іщі много зробив стріч родаків, русиньских балів і інших акцій на хосен Русинів у їх ревіталізаційнім процесі. Жебы іщі пожив пару десяток років на радость родины, близких, камаратів, сполупрацівників.

На многая і благая літа!

А. З.

• Наш юбілант, поет, збератель русиньского фоклору, педагог і культурно-освітний діятель – Юрко Харітун із Кежмарку, родак із Остружніці.

Вернули ся з Михайлова а ідутъ – до Нікозії

Хто? Коли?... Дізнате ся вшытко по порядку. Іде о успішны дїтсько-молодежны фолклорны колектів Шаріш при Основній уметельській школі М. Мойзе-са в Пряшові на ул. Баштовій. Также центр мають в тім домі, де єм ся я народив перед 55 роками, але то лем на окрай. А, може, праві зато мам слабость на тот колектів, тать его молоды членове ся погыбують по ходбах і хыжах, де і я бігав як малый хлопець, лем тогды то не была школа, але приватный дом і мы там жили в піднаймі...

Але достъ было балаканя, ліпше ся попозерайме на колектів Шаріш. Недавно ся вернув із выступлїня на Лемківській ватрі на чужынї в Михайлові (Польско), де наших братів-Лемків по войні насильно перестїговали „за колектівну вину“, хоць были без вини, на северо-западны землі по Німцях. Але тримлють ся там все як Лемкы, утримують і розвивають свої звыкы, традиції, фолклор, культуру, мають в почливости свій лемківський (русиньський) язык, можуть быти прикладом про наших Русинів, котры жыють на своїх родных землях під Карпатами уж немало сторіч. А то даяк не видно на наших фолклорных фестівалах на Словенську. Но засъ єм одбачив...

На тоту культурну каждыйорічну акцію з великов радостѣв кличуть фолклорны колектів Шаріш, бо він мать у своїм репертоарі главно прекрасны русиньскы народны співанкы. А котре сердце бы они не потїшыли? Так потїшыли і многы навчівників Ватры 1. – 3. августа 2008. Обдивлям тот колектів і его ведучого Йозефа Пірога, же каждыйорічно несуть русиньську культуру міджі Русинів пару сто кілометрів од дому. Капап долов, а то уж по девятый раз...

А кідь єм спомянув Михайлов, то мушу пару слов повісти і о Нікозії. Наісто многы знате, же то головне місте острова Ціпрус, котре лежить в его середині і мать коло 200 тисяч обывателів, а што є інтересным, же є то послідне розділене головне місто на світї, а то міджі Турецьком і Грецьком. А 17. – 24. августа Словенсько і словенську культуру, але і русиньську культуру на Словенську, буде презентувати праві споминаний колектів Шаріш на Міджінароднім фолклорнім фестівалі у Нікозії. Вшыткы віриме, же успішно, же і Туркам, і Грекам, але й далшым іноземцям ся залюблять тыж нашы русиньскы народны співанкы, як інакше?!

Перед одходом до Михайлова ми Йожко Пірог, учитель, акордеоніста і уметельскый ведучий фолклорного колектіву Шаріш в єдній особі послав мейлом, як то днесь є звыком, жебы сьме крачали з добов – список скоро вшыткых выступлїнь его колектіву. Но, вера, же єм сам був несподіваний, де всьгды і кілько раз выступив тот успішны колектів, на вырахованя бы ми требало немало місця... Зато повім лем тільки, же од свого vzniku в 1995 році

тот дїтсько-молодежны фолклорны колектів, котрый мать три части: танечну, співацьку і музичну з кількостѣв коло 40 членів од 10 до 23 років, успішно выступив выше як 100 раз на різних домашніх і заграничных акціях, де презентовав шаріський і русиньський фолклор, што мать у своїм репертоарі і што є главным его посланєм. Йожку, Йожку, уж читати тот список тяжко, не іщі з него дашто выписувати... Але, предці, спомяну ходем то, же колектів ся представив у 11 країнах на 4 контінентах світа, можемо спомянути ходем близькых нам сусідів: уж спомянуто Польско, потім Чесько, Ракусько, Мадарьско, Україну, але і оддаленішы – Булгарьско, Сербско, Турецько, Туніско, но і заокєаньскы Японьско ці США. Міджі іншым, у Пітсбургу были гостями колектіву Славяне і їх основателя – Карпаторусиньского общества, а то на юбілейнім, 50. фолклорнім фестівалі...

Так бы єм іщі мідг довог продовжувати, але то не мать змысел. Але єдно мать змысел – робота, котру видно за й. Пірогом із підростаючим поколїнем. Лем то мать найвекшыи змысел, кідь знаме підхопити про народну культуру, народне діло наймолодше поколїня, котре буде дале розвивати звыкы, традиції, фолклор і язык своїх предків. А як сімпатично, кідь русиньскы народны співанкы так красно в тім колектіві співають і діти-Словаці або іншой як русиньской народности. Можуть быти прикладом про дакотры нашы русиньскы діти і молодеж, котры ся за своє ганьблять, а не мають за што. Наopak, кідь бы сьмому голосили і дале го розвивали, так бы ся дістали і до світа, были бы в почливости як дома, так і за границями своей отчизны.

А. ЗОЗУЛЯК,
фотка з архіву Й. Пірога

• Часть успішного дїтсько-молодежного фолклорного колектіву Шаріш, што робить при Основній уметельській школі М. Мойзе-са в Пряшові, на концертї 50. Фолклорного фестівалу в америцькїм Пітсбургу.

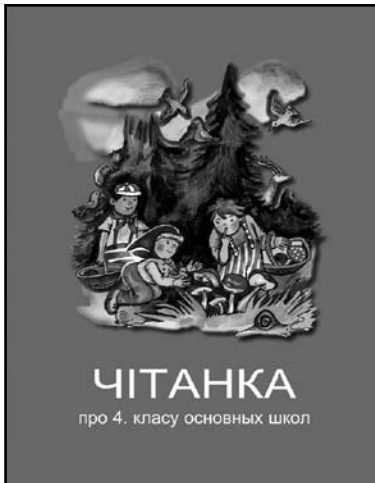
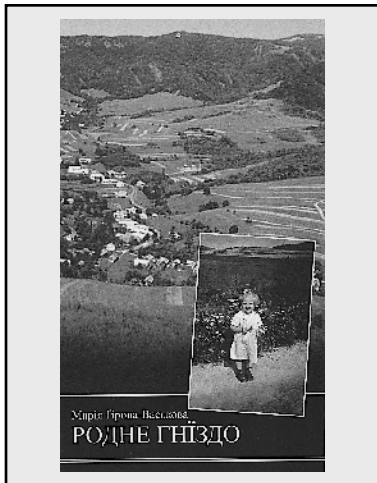
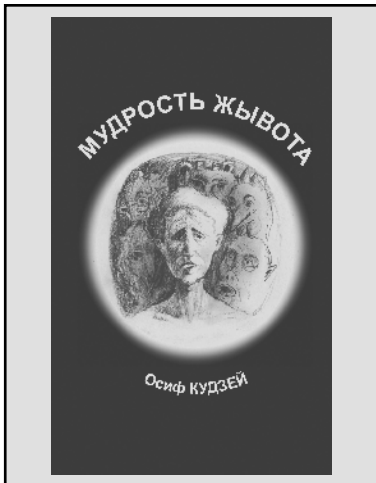
• • • На світї суть новы книжки і учебники • • •

В тых днях Русин і Народны новинки выдали дві новы книжки красной літературы і три новы русиньскы учебники. О першій книжці сьме уж писали, іде о першый зборник баєк Осифа Кудзея з Нягова під назвов Мудрость жывота. Найновше вышов засъ першый зборник віршів Марії Гірової зо Снини названий Родне гніздо. Через літні вакації уж традиційно выходять новы русиньскы учебники. З них теперь узріли світло світа Русиньський язык і Читанка реномованого автора і бывшого педагога з Репеєва – Яна Гриба, як і третій Робочій зошит із русиньского языка учителя русиньского языка і културы у Радвані над Лабірцєм – Мґр. Марека ґая. Вшыткы тоты учебники

суть про четверту класу двох тіпів основных школ: з навчалным русиньським языком і з навчанєм русиньского языка.

Вшыткых пять новых публікацій мож купити в редакції Русин і Народны новинки по два сто словенських корун. Понукана ціна за учебники є менша веце як о половину в порівнаню з цінов, за котру їх можемо купити в складі учебників у Братіславі. Книжки мож обіднати на адресі: Rusin a Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, тел.: 0905 470 884, і-мейл: rusyn@stonline.sk. Най тоты публікації приносять їх читателям і поужывателям радость і поучіння.

-а3-

o. Jozafát V. Timkovič, OSBM, o. Gorazd A. Timkovič, OSBM
Štefanikova ul. č. 11, Košice, 040 01, Slovensko

V Košiciach 3. augusta 2008

Vyhlasenie k udalostiam z 2. augusta 2008 v Prešovskom baziliánskom monastyre, Vajanského ulica č. 31, Prešov

1.) Otcovia baziliáni **Jozafát V. Timkovič** a **Gorazd A. Timkovič** sa odvolali na pápeža rímskeho Benedikta XVI. v jednej z tej istej kauze celkovo päťkrát. Piate odvolanie adresované priamo pápežovi **Benediktovi XVI.** do Vatikánu odoslali **28. júna 2006**. I napriek tomu, že pápež rímsky dal každému veriacemu právo priameho odvolania sa na jeho osobu (primát pápeža rímskeho v praxi podľa kánona 1059 §1 CCEO), ani na jedno z odvolaní otcov Timkovičovcov dodnes neodpovedal ani pápež rímsky Benedikt XVI. a ani nikto pápežom rímskym poverený...

2.) **Okresný súd Prešov** odpovedal v mene Slovenskej republiky otcom Timkovičovcom namiesto pápeža Benedikta XVI. na ich piate odvolanie z 28. júna 2006. V rozsudku z **23. januára 2008** (č. 11C/23/2007 – 128-130) **Okresný súd Prešov** rozhodol namiesto pápeža rímskeho, že odvolanie Timkovičovcov na pápeža z 28. júna 2006 odvolaním nie je, ale je vraj len akýmsi trestným oznámením... Následne Okresný súd Prešov vyniesol rozsudok, ktorý nadobudol platnosť **14. júla 2008**. Otcovia Timkovičovci sa o tom dozvedeli 1. augusta 2008. Podľa tohto právoplatného rozsudku v mene Slovenskej republiky, pred Slovenskou republikou prestali byť baziliánmi a v zmysle rozsudku boli povinní do troch dní od nadobudnutia platnosti rozsudku Prešovský baziliánsky monastyr opustiť.

Otcovia Timkovičovci tak aj urobili v sobotu, **2. augusta 2008**, keď opustili Prešovský baziliánsky monastyr a odstáhovali sa do Košíc do domu, ktorý je vo vlastníctve ich rodného brata. Adresa: Štefanikova ulica č. 11, Košice, 040 01.

3.) Prečo sú vlastne otcovia Timkovičovci prenasledovaní?

Všetky dokumenty k problematike sú publikované v knihe: J.V. Timkovič, *Rusini na Slovensku v cirkevných dokumentoch*, 1. diel, Užhorod, 2006, 638 strán. Táto kniha je k dispozícii širokej verejnosti vo všetkých vedeckých knižniciach na Slovensku a vo všetkých národných knižniciach na celom svete. Túto knihu vlastní vo svojej osobnej knižnici i pápež Benedikt XVI. a devätnásť pravoslávnych patriarchov (Konštantinopol, Alexandria, Antiochia, Jeruzalem, Rusko, Gruzínsko, Srbsko, Rumunsko, Bulharsko, Cyprus, Grécko, Albánsko, Poľsko, České zeme a Slovensko, Amerika, Sinaj, Fínsko, Japonsko a Ukrajina).

o. Jozafát V. Timkovič, OSBM
o. Jozafát V. Timkovič, OSBM

o. Gorazd A. Timkovič, OSBM
o. Gorazd A. Timkovič, OSBM

Na vedomie:

- pápež rímsky Benedikt XVI., Città del Vaticano, Taliansko.

Чом перестали ходити люде до Руських Пеклян?

Як член Грекокатолицького катедрального хору св. Іоана Хрестителя, був єм **13. юла 2008 року в Руських Пеклянах на одпустів святі на честь 120-річного юбілею народжіння благочестеного єпископа-мученика Павла Петра Гойдіча, ЧСВВ**. Владыка **Монс. Ян Бабяк** у проповіді критизовав малу участь вірників на тім одпусті і вызвав священиків, жебы ся задумали із своїма вірниками над причинами упадку релігійности і неінтересу о церковный живот, который є евідентный в послідніх роках в роднім селі єпископа Гойдіча, в Руських Пеклянах. Хочу к тым словам коротко высловити свою позицію.

Беспохыбы, же грекокатолици сі вообще высоко цінять памятку єпископа Павла П. Гойдіча. Окреме чествуют памятку єпископа Гойдіча русиньскы вірници, а є про них святым уж од єго смерти, а належить міджі найвекшы особыности в історії Русинів на Словакії. Тоты факты бы мав мати на увазі єпископ Бабяк, а подля того організовати одпусты в Руських Пеклянах. Русины приходжали в першых роках до родного села єпископа Гойдіча надхнено, а было їх много. Споминам сі, же на парковіску перед селом стояло ай 30 автобусів і множество авт з вірниками. Шкода, же в проповідях не было нігда підкреслене, же

єпископ Гойдіч був Русин і же обгаёвав інтересы своїх русиньскых вірників, проповідав по русиньскы і точно ся дотримовав старословянского обряду. В Руських Пеклянах ся літургії зачали служыти по словеньскы. Простор на выступ не дістали русиньскы священици, акафіст к благочестеному єпископови ся молив по словеньскы, просто выштыко ся одбывало в тренді словакізації выходного обряду. Не мож ся чудовати, же русиньскы вірници перестали ходити на одпуст до Руських Пеклян, а множество ай словеньскых путників упало.

Як было повіджене, **памятка єпископа Гойдіча ся буде славити од будучого року в Пряшові, в Катедралнім храмі св. Іоанна Хрестителя, при мошах єпископа Гойдіча, а чекать ся, же і участь буде векша**. Тот істый проблем є і на одпусті на честь єпископа Василя Голка в єго роднім селі, в Грабськім. Причіны суть тоты істы, як в припаді одпусту в Руських Пеклянах. Было бы добрі, кібы владыка Ян Бабяк ся задумав над тьма причинами „неінтересу“ вірників о релігійный живот і попробовав зроби́ти на праву при організованю одпустів на честь наших благочестеных мучеників Павла і Василя. Русиньскы вірници бы му за то были наісто вдячны.

Др. Петро КРАЙНЯК, Пряшів

ЯКИЙ ВАШ ПОГЛЯД

Высвячіня зрєконштрованої церькви в Міролі

Захрана і обнова народных культурных памяток – Дервяны церьквы під Дуклєв, незіскова організації, на чєлі котрой стоїть Инж. Михал Кость з Ладомировой, на своє конто приписала далшый скарб духовного живота наших предків, а то зрєконштровану деревяну **Церькову Покровы Пресвятой Богородиці з Міролі** у Свідницькім окресі, котра была посвячена **14. юна 2008**. Така подія ся одбыла за помічі грекокатолицької церькви, парохії Гунківці, філіалки Миролі і села Миролі.

По встановлїню ктіторів (світських патронів) **Реїны Овесні-Страка і Яна Фігеля**, 1. 10. 2005 ся зачало, вдяка выразній фінансній

помочі, інтензивно робити на выміні шындрлєвой стріхы, підмуровці, рєштаврованю пару ікон, порядків коло церьквы, огорожджю і приступу к церькві. Як говорить Инж. Михал Кость, деревяны церьквы выходного обряду суть про туристів магнетом, главно про заграничных.

Церьква Покровы Пресвятой Богородиці в Міролі є зарядом **уж девятю народнов культурнов памятков, де ся одбыло высвячіня обновленого храму в тім рєгіоні**.

Од року 1999 была зроблена реконструкція народных культурных памяток за **выше 25 міліонів корун**.

-М-

Представлїня русиньской народности і грекокатолицької церькви

В місті **Сеч** при Пардубіцях у Выходных Чехах, 100 кілометрів од Праги, ся **23. – 27. апріля 2008** зышло 350 хрїстіаньскых воджатаїв харизматичных сполків з цілою Европы із 19 штатів. Стрітили ся там на **міджінародній конференції**, котру зорганізовала міджінародна католицька європска сіть „**RALaY**“, котра підпорує мір міджі хрїстіанами – реєвангелізацію Европы, формованя простых лїдрів-лаїків і мобілізацію молодежи про євангеліє і хрїстіанську службу. Дотеперь тоты конференції о хрїстіанськім веджїню были в Белгії, Англії, Германії, Голандії і Польщі.

Моттом стрічі были слова: **„Жыти як люде надії“**.

Найти змысел добы, приготовити ся на уроджай – приправити ся на другый приход Хрїста. Говорило ся по англїцкы з перекладами до чеського і словеньского языка. Главным лектором был капучінський католицький священик і проповідник папского дому П. Ранеро Сантала-месса, як і віцепрезидент і директор організації Місія про обнову Петер Гербек. Говорили о тім, як жыти так, жебы сьме были людми надії. Отець Санталамесса повів: *„Кідь сьме чїсты, скромны, підпоруєме ласку, красу, выштыко, што Бог створив – і тїшыме ся з того, є то вызнаня Ісуса Хрїста. Жыти у своїй вірі і визнавати євангеліє, де жыєме.“* Писмо нам говорить – як жыти. Бо Отець хоче, жебы сьме з ним пановали вічно, стали ся єго дітми.

Дале говорить: *„Задачов церькви є: 1. Проповідати євангеліє – голосити што є основа. Бо лем церьков має рішїня на то, як помочі чоловікови.“ 2. Не было бы євангелізації, кібы сьме не учили о Ісусові. 3. Кідь церьков проповідать, а маме ціль, ай то є зміна світа. Церьков має рішїня – лїк на нашы проблемы. Треба го подавати з покров в серцїю, але не як компроміс із правдов. А што є зміна? Є то цілковите стотожнїня з Хрїстом і єго учінєм. Є то віра і особне рішїня прияти факт, же Ісус ня може спасти. Стати ся єго учеником, жебы ся став паном мого живота – то є радикална зміна. Треба по новому ся позерати на євангеліє. „Ідте до світа і проповідуєте євангеліє“ (Марк 16, 15).*

Частєв богатого програму были воркшопы на темы: воджатаї, односины, нянькове в кризі,

влив злого духа, Брусел – Бабілон, одкрываня духовных дарунків, робота з молодежов і дітми, розвиваня комунікачных способностей, порозуміння і шырїня культуры жывота, ославны молитвы, Божы службы за участи множества священиків і діаконів з многих країн і сполочна молитва за Европу.

В суботу сьме мали ославный, тзв. **вечур народів**, который был у природі. Кідьже там были участники з розлічных штатів, на спестріня сьме предстали з каждой країны то, што было про ню тіпичне. Словацы ся запрезентували фолклорным програмом. Вспуне слово было переложено до англїцького языка. Кідьже нас із выходной Словакії было четверо людей, двоє Руслини і двоє Словацы, **вырішыли сьме репрезентувати русиньску народность і грекокатолицьку церьков**. Вступне слово повів **о. Валентин Луцак** (Русин) а я єго слова тлумачів до англїцького языка. Заспівали сьме ведно пару воскресных пісень і пасхалных тропарів ведно з Русином, грекокатолицьким священиком із Кошіц, **Славоміром Галліком**. Мали сьме великий успіх. Ай Хорваты ся к нам придали. Ай єден Англїчан ся інтересовав о Русинів і Грекокатолицьку церьков у Словакії. Вислїдком конференції зїстає думка, же Хрїстос є одповідь про Европу. В нїм є живот (Ян1, 4 – 14).

Павол ПЕТРИК, Кошіці

• Учасници міджінародной конференції у місті Сеч (Чесько), котры ту представили русиньску народность і грекокатолицьку церьков, які суть нерозлучно звязаны. Зліва: автор статі – о. Валентин Луцак і о. Славомір Галлік.

75 років од одкрытя памятника Будителёви

(Продовжїня з 1. стор.)

Всягды ся трепотали заставы-прапоры. Першый день додобіда одбыла ся свята літургія в Катедралнім храмі св. Іоана Хрестителя, котру за асистенції каноників і священиків одправляв владыка **Павел Гойдіч**. Свята літургія і панахіда была одправлена за А. Духновичом. Пообіді на гришу днешнього Татрана-Пряшів грали фотбаловы команды. З великим аплавром люде привітали гравців ШК Русь з Ужгорода. Пообіді був богатый культурный програм аж до пізных годин. По нїм ся гості одобрали до Руського дому, де їх щіро і гостинно прили членкы Союзу руських жен при Обществі А. Духновича в Пряшові.

На другый день, 12. юна 1933, был святочно одкрытый Памятник А. Духновичови в Пряшові. Єго ексцеленція **Павел Гойдіч** одправив архієрейську святу літургію, де проповідав пряшівський каноник, знамый русиньський діятель і меценаш **Теодор Ройкович**. О пів єденадцятю ся зачала маніфєстація на місті бывшого торгу (днешня ул. Купельна) а продовжовала ся на теперішній Главній уліці в напрямі на Площу легіонарів к памятнику А. Духновича. На чєлі маніфєстації ішли членове Общества А. Духновича у своїх уніформах, а за нима іншы участники в народных кроях, членове оркестру і іншы. Маніфєстація ся застала перед трибуном недалеко од будовы Грекокатолицької богословской семінарії, клали ся вінці і свіжы квітки к підножю памятника А. Духновича. В першых рядах было видно прапоры Общества А. Духновича із Ужгорода, Пряшова, Міджілаборець. Коло памятника стояла честна варта руських скавтів з Грекокатолицької руськой учительской препарандії. Перед Грекокатолицьков богословсков семінаріов стояли представителі розлічных сфер, урядів штатной і містьской делегації. Міджі нотабілітами были **Павел Гойдіч**, губернатор Підкарпатської Руси **Др. Антоній Бєсکید**, найвысшый велитель воєнного горизонту м. Пряшова **плуковник Матуошек**, президент Судной табулы і член Уставного суду ЧСР **Др. Константін Ма́чїк**, Русин з Камюнкы, римокатолицький прелат **А. Заборський**, начелник окресу **Др. В. Галай**, міщаноста **Др. А. Духонь** з репрезентантами містьского заступительства і уряду. З правого боку од памятника была збудована трибуна, проповідальниця, зліва стояв оркестер міста Пряшова. Коло підножя памятника стояла авторка і реалізаторка проекту **Елена Степановна Мандічова**. При ній стояв знамый русиньський поет **Андрій Карабелеш** і іншы.

Свято отворив председа Пряшівського руського культурно-освітнього общества А. Духновича **Сімеон Сман-**

драй, который оцінив заслуги А. Духновича в історії Русинів і єго односины із выштыкыма Славянами. Зо славностныма проявами выступили: **А. Духонь**, тогдышній приматора міста Пряшова, **др. І. Петрик**, который в мені Підкарпатської Руси одовздав поздрав жытелям Пряшова і цілого рєгіона. Потім хор Грекокатолицькой учительской препарандії заспівав кіріло-мефодьську гімну *Слава выштыкым Славянам*. Тым ся святочный акт отворіня памятника скінчив. Пообіді ся гості зышли в салі Чорного орла, де ся одбыла 11. сполочна грамада Общества А. Духновича і конгрєс.

Пряшів перед 75 роками пережив неввычайно красны дні. Народ, підсиленный національным русиньским духом, вернув ся домів. А о тых подіях в родиннім архіві нашли сьме лем штири фоткы, котры свідчать о маніфєстації на Днях руськой культуры. Шкода, же ся не затримало веце фоток, як і фїлм, который был накрученый. Могли бы ся озвати тоты, котры такы документи мають, їх моралнов повинностєв бы было їх дати на опублікованя або передати до Музею русиньской культуры в Пряшові.

Памятник А. Духновичови має 75 років. Днесь стоїть уж в парчіку при Торисі на Площі Духновича в Пряшові. Кінцєм 60-х років минулого стороча памятник был розобраный і перевезеный до сканзену Музея Словеньской рєпублікы рад. Мусив уступити ставбі нового Театру Йонаша Заборьского. Лем по многих ургєнціях пряшівскы штатны і партійны органы зачатком 80-ых років 20. стороча памятник поставили на сучасне місце.

Каждый свідомый Русин при навщіві міста Пряшова желать собі попозерати тот памятник. Приходять делегації і окремы особы, приносять свіжы квітки, кладуть вінці і кланяють ся нашому великанови, котрого послав Господь Бог нашым Русинам. Выштыкы позерають на будителя і на хлопчіка, што тримать отворену книжку і днесь одказує выштыкым знамы пророчі слова: *„Я Русин был, єсьм і буду...“* Часто чути з уст навщівників памятника, же было бы добрі тот памятник очістити, обновити і дати му таку красу, яка му была дана перед 75 роками при єго отворіню. Шкода, же дотеперь не надов ся ани єден меценаш, ани русинька, ани містьска організація, котра бы ся взяла за тото діло. Надїєме ся, же тоты слова ся стануть імпульзом нелем на задуманя, але і на конкретны діла при обнови памятника А. Духновичови, який є уж дуже пошкоджений зубом часу.

Мігр. Гавриїл БЕСКИД, Пряшів

Выбране із позиції музею

28. юла 2008 веджіня і працівници Музею модерного уменя Енді Варгола (ММУЕВ) у Міджілабірцях прияли Позицію (Stanovisko) к поставліню транспортной значки „Заказ вязду вышитых моторів“ перед путёв до ММУЕВ і к реакції на Выголошіня приватных властников образів Е. Варгола і Сполочности Енді Варгола (СЕВ). Із той Позиції выбераме:

1. Веджіня ММУЕВ не мать нияке урядне потверджіня о тім, жебы Містьскый уряд у Міджілабірцях пронаяв площу коло ММУЕВ за символічну єдну словенську коруну, як то твердить приматор міста Ладіслав Демко в деннику Земплінський Корзар із 28. юла 2008. Але кідже є то тверджіня найкомпетентніших, береме то як факт і просиме ся, як є потім можливе, же дахто дакому пронайме гмотный і негмотный маєток і потім із пронаятым предметом (...) нараблять без того, жебы о тім знав ужыватель пронаятого предмету (...), козултовав з ним і дістав на то соглас од ужывателя пронаятого предмету (цітованы слова з преси: „Фундушы коло музею патрять місту, также на то маме право (позн. ред.: на поставліня значкы „Заказ вязду...“). Пронаяли сьме їх Пряшівському самосправному краю за символічну коруну ведно з половинов будовы музею.“).

2. За 17 років екзистенції ММУЕВ ниhto із навцівників музею або обчанів міста ся не поносовав ёго веджіню на то, же паркуючи авта і навцівници ММУЕВ дакому заваджали або огрожували, наопак, многы навцівници музею дожадовали ся поволіня, жебы свої авта ці дороги моторкы могли запарковати при ММУЕВ так, жебы были під доглядом камер міста і ММУЕВ, а тыж были вопросы, чом не екзистує стражене парковіско перед таков визнамнов інштитуцій, яков є ММУЕВ.

3. (...)

4. Было бы добрі, кібы веджіня міста в будучности акцептовало правну субективіту ММУЕВ у повнім россягу а к ёго веджіню ся справовало як к веджіню суверенной інштитуції, котрой діяльність і послана далеко пересягають рамки міста, краю і штату. Поки иде о обсяг Выголошіня властников творів Енді Варгола і Сполочности Енді Варгола, то веджіня ММУЕВ і ёго працівници ся з ним стотожнюють, бо позераючи на економічну ситуацію і можности купліня творів до експозиції ММУЕВ (главно про їх ностаючі ціны), мы вдячны приватным зберателям і Сполочности Енді Варгола, же нам доволюють презентувати творчость Енді Варгола в нашій експозиції.

5. Поки иде о справованя ся приматора Міджілаборець к веджіню ММУЕВ і к ёго працівникам, не можеме ніч інше, лем поважовати тоту ситуацію за особну зауятость приматора к веджіню ММУЕВ і дакотрым конкретным робітникам музею. Тот факт аргументуєме і тым, же приматор Л. Демко все одшмарює сполупрацу і діалог з ММУЕВ і Сполочностёв Енді Варгола (...)

6. Веджіня ММУЕВ бы скорше од міста привітало векшу старостливість о роспадаючу ся фонтану і скульптуру Енді Варгола, котра своёв нарушенов статіков далеко веце, як паркуючи авта перед музеём, огрожує здоровя жителів, главно дітей, туристів, котры ся часто перед нима фотять. Дале од приматора і веджіня міста бы ся чекало, жебы ся веце старали о споминану оддыхову зону перед музеём (часто порожню, брудню, зароснуту буряном) і околицію хресту, котры ся стали місцём ґрупованя жителів дакотрых соціальных і етнічных ґруп міста під впливом алкоголу. Не мож порозуміти, же ся так діє перед камерами міста.

7. Веджіня ММУЕВ і ёго робітници суть охотны будь-коли приступити на сполупрацу з веджінем міста і были бы рады, кібы веджіня міста ведно з нима приступило і к рішінню проблему із затікаючов стріхов будовы ММУЕВ, бо (...) затікати нелем в части будовы, котра є в справі ММУЕВ, але і в части культурного дому, де вода за бівших доджів стікати прямо до кіносалы і на подіум.

8. Веджіня ММУЕВ і ёго робітници жадають веджіня міста, жебы проявило охоту на взаємны конзултації при рішінню проблемовых ситуацій технічного характеру і главно при планованій реконштрукції будовы, котрой векша часть (55 %) є в справі ММУЕВ і в маєтку зряджователя нашой інштитуції (позн. ред.: Пряшівського самосправного краю), (не є пронаята).

(...)

Важений пане приматоре, важене веджіня міста Міджілабірці, мы все приправлены вести з Вами конштруктивный діалог у повнім россягу акцептації вшиткых заинтересованых участников (місто, ММУЕВ, Сполочность Енді Варгола...) як рівноцінних партнерів.

Дякуєме за похопліня нашой позиції.

Др. Валіка МАДЯРОВА, директорка ММУЕВ,
Др. Михал Бицко, ПгД., главный куратор ММУЕВ
(Під тым суть іщі мена і призви́ска далших семох робітників ММУЕВ.)

Доджі одсунули выставку а приматор Міджілаборець обмеджів паркованя

15 минут Варголовой славы ся одкладать

6. август 2008 сьме собі припомняли недожыту вісемдесятку Енді Варгола. У звязи з нёв ся в Музею модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях мала отворити велика выставка ёго работ. Ніч не буде. Можуть за то силны доджі. Діла навколо музею але суть комплікованішы.

Мала то быти друга найвекша выставка з творчости іконы поп-арту Енді Варгола вообще. А мала быти на Словенську, бо хоць тот невеликий ростом чоловік із стріберным волосём цілый свій жывот твердив, же він зникады, ёго родічі еміґровали з Міджілаборець (позн. ред.: з Миковой при Міджілабірцях) до Сполочных штатів америцькых перед ёго народжінем).

Праві зато в Міджілабірцях 1. септембра 1991 vznikнув Музей модерного уменя Енді Варгола (позн. ред.: в тім часі – Музей модерного уменя родины Варголовых). Од высше уведженого терміну навцівници музею там могли міджі двасто Варголовыма творами видіти і шістдесят новых експонатів. Вызерало бы то як святкованя недожытых народеним умелця на такій уровни, як ся патрять. Недавны доджі але запрічїнили, же вода проникла до кліматизації і пошкодила ей. „Поки тота хыба не буде в повній мірі направиена, не можеме приступити к інаугурації. Предпокладеме, же то буде у септембрі,“ твердить куратор музею Мартін Цубяк. Тым бы ся днешня пригода коло Варголового музея могла скінчити. Але є ту іщі много далшых куріозіт. Наприклад, недавно робітників музею шоковало, кідь рано на парковіску перед музеём нашли на єдиний приступовий пути до музею нову транспортну значку „Заказ вязду“, платну про вышиткы моторы.

„Не знали сьме, же ей ту плануюти дати,“ говорить директорка музею Валіка Мадярова. „Приходять к нам гости і властници збірок Варголовых образів на дорожых автах, і не можеме їх охабити парковати за будовов, де стражны камеры не мають досяг і де не

є дозор. Такы річі ся мають конзултовати допереду. Сьме з того скламаны. Думам, же веджіня міста зробило непрофесіональний крок.“

Притім зряджователём Музею модерного уменя Енді Варгола є Пряшівський самосправный край (ПСК). Будову, в котрій є музей, счаси властнить місто а ей музейну часть за коруну дало ПСК. Главныма ініціаторами створіня музею были Джон Варгола, Михал Бицко і Михал Ціґларж.

Куратор музею (позн. ред.: главный куратор) Михал Бицко є і президентом Сполочности Енді Варгола (СЕВ). Поставліня споминаной транспортной значки робітници музея видять як „продовжованя помсты“ приматора Міджілаборець, Ладіслава Демка, як ся пише в Позиції СЕВ к новій значці перед музеём.

ПО ЗНАЧЦІ ПРИШОВ ДОДАТОК

Експозицію Музею модерного уменя Енді Варгола творить сімдесят процент образів приватных зберателів а М. Бицко упозорнює, же кідь ся ситуація не змінить, можуть стягнути свої образы з експозиції. В тім випаді бы в музею зістало лем 31 штатных образів. Правда, затля ани єден з властників Варголовых работ так не реаґовав, але єден уж упозорнив на то, же „в такій ситуації може музей свої образы не пожычить“.

За пару днів ся објавив під значков дотаток, же заказ не платить про робітників музею і про тілесно пошкоджених (калікы).

ВІН І Я СЬМЕ НЕОСНОВНЫ

Михал Бицко твердить, же одколи Ладіслав Демко наступив до функції приматора Міджілаборець, ситуація СЕВ ся комплікує. Подля М. Бицка, приматор ведно со своїм сыном навцівили віцепрезидента Надації Енді Варгола про візуальне

уменя в Нью Йорку – Джона Варголу і снажили ся там здобыти про Демкового сына ліценцію на поужываня значки Енді Варгол про приватны діла. Але не здобыли. Од тогды Джон Варгола скоро не комунікує со Сполочностёв Енді Варгола. Доднесь, наприклад, СЕВ не дістала фінанчну підпору на освітніы активіты, котры ім тота надація 17 років посылала. „Не знам, што буде. Чую ся понижений, уж стораз єм Джонови высвітлєвав, же з тов Демковов акціов сьме не мали ніч сполочне,“ говорить.

М. Бицко підкреслює, же ту иде главно о то, жебы ся так не ліквідовав Варголів музей. „З паном приматором Демком не хочу вести войну, я і він сьме неосновны. Хочу лем, жебы Музей модерного уменя Енді Варгола міг у Міджілабірцях продовжовати у своїй роботі. Сьме приправлены хоцьколи подати помічну руку, але ний нашу сполочность беруть як суверенный субект.“

ГОРДО І БЕЗ ОДПОВІДІ

Ендіом Варголом ся все рады пишыме. У філмі „Factory Girl“, котрый зображує бурливы односины міджі умелцём і молодов дівков, нам але Енді зась припомняв, же він ся зо словенським (русинським) корінём аж так не гордив. Кідь своїй мамі представив свою партнерку, ганьбив ся за każde материне неамерицьке гесто і неанґліцьке слово.

Приматор Ладіслав Демко є на Варгола, точніше на походжіня ёго матери, тыж пышний. „В культурнім жывоті Міджілаборець домінантним понятієм є Енді Варгол і ёго уменя. Доволо сі твердити, же ёго мено мать звук нелем на Словенську, але і в Европі, но і цілосвітово,“ презентує свій погляд на веб-сторінці міста Пряшів.

Позицію приматора к актуалній ситуації навколо музею ся нам не подарило здобыти...

Яна КАДЛЕЦОВА, SME

СТРІЧА ШКОЛЯРІВ ПО 40-ЇХ РОКАХ

В літніх місяцях є такый звук, же бывшы студенти середніх школ або високошколаци сі по даякмі часі організують стрічі, на котрых споминають на шкільскы часы і говорять о своїм сучаснім жывоті. Подобну стрічу по 40-тёх роках організовали бывшы школярі Основной школы в Радвани над Лабірцём, окр. Міджілабіці. До той школы зачали ходити іщі в шкільскім році 1964/1965 в 6-ій класі, і скінчили учіня в шкільскім році 1967/68 як 14 – 15-річны. Хтось пришов з ідеів зорґанізовати стрічі і школярів з бывшой „Руськой міщанкы“ – тота назва Радваньской основної школы зістала в памяті многых людей доднесь. Ініціативы ся іміла пані Марта Сопкова, бывша учениця споманутого річника. Стріча была 21. юна 2008 року в прекрасных просторах будинку Основной школы в Радвани над Лабірцём.

Позваны приходили поступно, хто як міг. Не вышиткы ся сразу спознали, бо уж 40 років ся не виділи, а днесь уж мають понад 50 років. Зуб часу їх позначів, што є природне. При сонечній хвілі в холодку під стромами на дворі школы было о школярів і на што споминати. Велика радість настала, кідь міджі нами ся зявив позваний уж 84-річний класный учитель Іван Кочан, родак з Радвани над Лабірцём, теперь житель міста Кошіці. З каждым ся зівтав, но у многых сі не знав споманути на мено. За даякий час было чути голос електричного дзвінка, котрый кликав бывших школярів до класы. Зачінала ся далша часть програму.

На класі з таблічков „VI. класа“ ся тогды ани не учіло, ани не скусало, але главна організаторка Марта Сопкова привітала вышиткых притомных, главно класного учителя Івана Кочана, усадила го за учительську катедру, дала му букету квіток і попросила о слово. Пан Кочан красно по русиньскы поджав за позваня. У своїм приговорі высловив почудованя над тым, же знає о поматурітнх стрічах або стрічах високошколаків, но іщі в жывоті не чув, жебы ся стрічали школярі з основної школы. Є то про нёго найліпша новина в жывоті, бо може праві ёго школярі заложили нову традицію, котра може быти прикладом і про іншы школы, де жыють Русины.

Потім пані Марта Сопкова поінформовала притомных, же на шкільскій табліці подля класной книжки із шкільского року 1967/68 є написаных 38 мен школярів, котры скінчили школу. З них 3 уж не жыють, 10 з них не могло прийти. Притомных было 25. Міджі нима были

і манжеле Федорцёвы, котры пришли аж з Канады. Минувов тиха собі притомны споманули на тых, котры уж не жыють. Наслідовало представлєваня притомных, котры говорили о своїм жывоті по скінчіню основної школы.

Жывотна путь дакотрым принесла радість і шастя, а дакому ся чередовали дні смутку із днями радости. Многы з них робили або роблять на одповідных містах – економів, програматорів, методіків, вихователів, учітелів, здравотників, у podnikateľskej сфері, в органах поліції, в народній справі і в других областях народного господарства. Пані Марта Сопкова 30 років выправляла на штаціоні влакы. Велє притомных ся похвалило своїма діточками і внучатами.

Треба повісти, же кідь од 1946 року ся в школї чередовали навчалны языки од руського через український, а теперь словенський і з навчанём русиньского языка, вышиткы притомны при своїх выступлениях говорили прекрасным русиньським языком, так як їх дома научили родічі. Може праві їх внучата, як будучі високошколаци, доповнять ряды студентів на Інштитуті русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты, де ся теперь отворили про шыковны Русинів і Русинкы необычайны можности. Передусловія на то мають вдяка родічам і старым родічам-Русинам. Русиньський язык не їм чуждий, але материнський. Наісто в тім дусі виховують і своїх дітей, внучат.

К вечеру вышиткы перешли до рештаврації, перебудованій з бывшого будинку Радваньской міщанкы, де од 1946 року была дирекція школы і єдна велика класа. За смачным їдлом і припитками не хыбовали, як інакше, нашы русиньскы співанкы. О веселу наладу ся поставрав гармонікар п. Янух з Волиці. Ёго забезпечили манжеле Федорцёвы.

Русиньскы співанкы были про них як балзам на душу. При прекрасных мелодіях гармонікаря жены вытанцєвали і свого класного учителя Івана Кочана. Співало ся і веселило аж до пізнєй ночі так, як то знають робити

справны Русины.

Кібы сьме мали оцінєвати споминану стрічу бывших школярів Основной школы в Радвани над Лабірцём по 40-їх роках, треба похвалити самотну ідею. На стрічі ся потвердило, же нашы русиньскы діти в жывоті ся знають реалізовати ходем так, як і діти із словенських школ, а даколи докажуть і веце. За матеріалну поміч при організованю акції поджавати треба спонзорыв акції Інж. М. Хомови і ёго жені, участніці стрічі, Анні Хомовій. Велику заслугу на організованю мав і сучасный директор містной основної школы Мґр. Душан Клець, а самособов – пані Марта Сопкова, котра тоту вышитку забезпечовала і радла.

Наконець была договорена далша стріча за 10 років. На ню був позваний і класный учитель Іван Кочан, який тоді позван за вдяков прияв, не позераючи на високий вік. Про мене бы тыж было інтерсно дізнати о тій стрічі, але увидиме, што буде... Но найвешу радість з такой стрічі бы мав першый директор школы Михал Сопіра, уж небіжчик. Він тоту школу зачав будувати іщі в 1946 році. Она тогды мала назву „Государственная русская гражданская школа во Вышней Радване“. Із провізорных старых будинків, россянних по цілій Радвани, привів школярів у 1958 році до нового прекрасного будинку школы. В нїм у р. 2007 школа ославлєвала свої 60-ты роковины.

Інж. Іван ФРІЦЬКЫЙ,
повойновий учитель у Радваньскій міщанці, Кошіці

• Погляд на участників стрічі (21. юна 2008) бывших школярів Основной школы у Радвані над Лабірцём, котру закінчили перед 40 роками. В центрі стоить їх класный учитель Іван Кочан.

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы за помочи Міністерства культуры СР. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторкы: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгДр. Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Adresa: Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR. Tel.: 051/772 56 29. Передплатне на рік 250,- Ск, до сусідніх штатів – 600,- Ск, або 27,- \$, або 18,- € до загранича поштов ІІ. кл. 39 \$ або 26 €, поштов І. кл. 44 \$ або 30 €, заплатити мож і в редакції, банкомов переводом або поштовов поукажков на ч. рахунку 1386912153/0200, Všeobecná úverová banka, pobočka Prešov. Perістрачне ч. MK SR 417/91, МІС 49 438. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk,
<http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2